

Cuprins

Abrevieri	7
Capitolul I. Considerații generale	9
Capitolul II. Aspecte cu caracter introductiv	17
<i>Secțiunea 1. Elemente de drept comparat mediere – justiție negociată</i>	17
<i>Secțiunea a 2-a. Precedente legislative</i>	26
Capitolul III. Procedura simplificată a judecării Privire comparativă asupra dispozițiilor anterioare și a prevederilor noului Cod de procedură penală	33
<i>Secțiunea 1. Judecata în primă instanță – aspecte generale</i>	33
<i>Secțiunea a 2-a. Faza preliminară procedurii simplificate de judecată</i>	39
<i>Secțiunea a 3-a. Procedura în cazul recunoașterii vinovăției – procedura în cazul recunoașterii învinuirii</i>	52
3.1. Natura juridică a instituției	52
3.2. Determinări terminologice	54
3.3. Procedura propriu-zisă	56
<i>Secțiunea a 4-a. Condițiile cumulative de aplicare a procedurii simplificate de judecată</i>	63
<i>Secțiunea a 5-a. Cercetarea judecătorească în cazul recunoașterii învinuirii – soluțiile instanței</i>	79
<i>Secțiunea a 6-a. Rezolvarea acțiunii penale în cazul judecării potrivit recunoașterii învinuirii</i>	103
<i>Secțiunea a 7-a. Căile de atac</i>	119
<i>Secțiunea a 8-a. Situații tranzitorii</i>	126

Capitolul IV. Jurisprudența națională referitoare la instituția procedurii simplificate de judecată	142
Capitolul V. Controlul jurisdicțional al Curții Constituționale - excepții de neconstituționalitate	213
Capitolul VI. Propuneri de lege ferenda	237
Capitolul VII. Concluzii	263
Bibliografie	269

Magdalena Iordache

**JUDECATA ÎN CAZUL
RECUNOAȘTERII ÎNVINUIRII**

Universul Juridic

București

-2014-

*Dreptatea nu este altceva
decât iubirea de om a înțeleptului.*

Gottfried Leibniz

Abrevieri

alin.	alineat
art.	articol
C. pen. anterior	Codul penal din 1968
C. pr. pen. anterior	Codul de procedură penală din 1968
c.	contra
CDP	Caiete de Drept Penal
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Convenție	Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (Convenția europeană a drepturilor omului)
dec.	decizia
Dreptul	Revista „Dreptul”
Ed.	Editura
etc.	<i>et caetera</i> („și celelalte”)
Ibidem	aceiași autor, aceeași lucrare
ICCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
NCP	noul Cod penal
NCPP	noul Cod de procedură penală
nr.	numărul
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
par.	paragraful
pct.	punctul
pp.	paginile
s. pen.	secția penală
urm.	următoarele
vol.	volumul

CAPITOLUL I

Considerații generale

Justiția penală, expresie a necesității de judecare a proceselor și deopotrivă consecință a încălcării legilor de către cei care nu înțeleg, prin conduita lor, să se conformeze rigorilor societății, nu poate fi concepută decât printr-un ansamblu de reguli procedurale, precise, ferm configurate în disciplinarea comportamentului participanților procesuali.

Conceptul de „judecată” a cunoscut de-a lungul evoluției normelor de procedură penală definiri, redefiniri, însă finalitatea și obiectivul acestei activități esențiale a procesului penal au fost aceleași – aflarea adevărului cu privire la faptă și la inculpatul cu care instanța a fost sesizată.

Reflectare a societății umane, nevoia de justiție a existat dintotdeauna, știut fiind că unul dintre atributele care definesc ființa umană este dorința de înfăptuire a actului de dreptate atunci când ordinea de drept a fost înfrântă.

Indiferent de epoca la care ne raportăm – formele incipiente ale organizării procesual penale ori reglementarea prezentului –, vom constata că nevoia de justiție, setea de a face dreptate a generat, prin nașterea și evoluția instituțiilor juridice de care dreptul avea nevoie, năzuința omului de a descoperi acele instrumente, modalități simplificate de judecată care să asigure premisele reale unei soluționări, rezolvări cât mai rapide a conflictului creat.

În mod natural, firesc, evoluția societății a determinat, cum era de așteptat, progresul științei dreptului, crearea unor noi instituții juridice care să facă posibilă desfășurarea unei activități judiciare apte să îndeplinească scopul procesului penal.

Legiuitorul fiecărei epoci „a scris pagini de istorie” a dreptului, contribuind, astfel, la crearea și consolidarea unei „arene” care delimi-

tează și descrie cu claritate activitatea judiciară și în care fiecare „actor” își are rolul său¹.

Înțelepciunea legiuitorului, trăinicia gândirii sale se reflectă, printre altele, în menținerea de-a lungul timpului a unor reglementări care, deși născute cu sute de ani în urmă, constituie și azi instrumente eficiente la îndemâna organelor judiciare în desfășurarea procesului penal corespunzător unor înalte exigențe.

În drumul pe care dreptul l-a străbătut de-a lungul istoriei, legiuitorul s-a preocupat permanent în a găsi cele mai adecvate și eficiente mecanisme menite să simplifice procedura judiciară, grijă care s-a concretizat în elaborarea unor noi instituții juridice, dar, totodată, în îmbunătățirea constantă, în planul reglementărilor, a conținutului instituțiilor deja funcționale.

Lucrarea de față își propune evaluarea activității de judecată în ipoteza aparte, specifică în care inculpatul recunoaște învinuirea, manifestându-și astfel poziția sa subiectivă față de faptă și recunoscând fapta însăși în materialitatea sa, sub toate aspectele ce alcătuiesc latura sa obiectivă.

O analiză completă și corectă a temei abordate va deveni posibilă prin prezentarea unor aspecte generale privind judecata în primă instanță, a elementelor comune, dar și distinctive ale actualei reglementări în raport cu precedentul legislativ – acela al judecății în cazul recunoașterii vinovăției –, precum și a considerațiilor de natură procesuală și, desigur, a jurisprudenței naționale referitoare la această instituție.

Prin urmare, evaluarea procedurii în cazul recunoașterii învinuirii, a cercetării judecătorești în această ipoteză distinctă, dar și a rezolvării acțiunii penale într-o asemenea situație nu poate fi realizată decât în contextul prealabil al analizei judecării în primă instanță, respectiv al prezentării aspectelor de ordin general privitoare la desfășurarea judecării cauzei în primă instanță, iar un asemenea demers implică și obligă la evidențierea fazei procesuale a judecării penale, din perspectiva semnificației sale aparte.

¹ M. Iordache, *Judecata în primă instanță în noul Cod de procedură penală*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 206.

„Justiția” în cauzele penale se înfăptuiește numai de către instanțele de judecată, singurele abilitate și chemate să asigure tragerea la răspundere penală a celor vinovați.

Semnificativ este că în această fază procesul penal se caracterizează, printre altele, prin manifestarea plenară a principiilor fundamentale, a garanțiilor cu valoare de principiu, asigurându-se astfel obiectivitatea și imparțialitatea actului de judecată, prin publicitatea ședinței de judecată, nemijlocirea îndeplinirii actelor procesuale și procedurale de către instanța de judecată, contradictorialitatea în admiterea probelor și oralitatea ca formă de desfășurare a ședinței de judecată¹.

Judecata apare astfel ca o etapă fundamentală în derularea procesului penal, fază absolut obligatorie în atingerea scopului procesului penal și, în mod specific, judecata în primă instanță se constituie în acea procedură indispensabilă în sistemul fazei de judecată pentru toate cauzele penale și care se derulează între momentul procesual al sesizării instanței prin modurile reglementate de legiuitor, anume momentul dezinvestirii materializat în hotărârile judecătorești prin care se rezolvă fondul cauzei.

Examinarea din perspectiva doctrinară și jurisprudențială a instituției judecătii în cazul recunoașterii învinuirii presupune, mai întâi, descrierea coordonatelor de ordin procesual în care o asemenea conduită a inculpatului se poate manifesta, exterioriza în vederea producerii efectelor de atenuare a răspunderii penale.

Astfel, procedura în care inculpatul solicită ca judecata să aibă loc numai pe baza probelor administrate în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți și recunoaște, în totalitate, faptele reținute în sarcina sa este specifică numai judecătii în primă instanță, legiuitorul edictând norme clare, în raport cu momentul procesual în care inculpatul poate solicita aplicarea judecătii abreviate, a condițiilor ce se cer a fi îndeplinite, așa cum va rezulta din cele ce urmează.

În reglementarea acestei instituții, care nu este în mod esențial diferită de prevederile anterioare care consacrau, potrivit Codului de procedură penală anterior, judecata în cazul recunoașterii vinovăției

¹ M. Iordache, *Judecata în primă instanță în procesul penal. Aspecte privind limitele judecătii și extinderea acestora*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 40.

(distinctă fiind, printre altele, terminologia folosită de legiuitor), se poate observa preocuparea în a elabora dispoziții cât mai clare cu privire la desfășurarea în sine a procedurii, la consecințele, implicațiile pe care solicitarea inculpatului ca judecata să aibă loc în condițiile unui probatoriu administrat în cursul urmăririi penale și a înscrisurilor prezentate de părți le generează cu referire la ordinea cercetării judecătorești, dar și în materia rezolvării acțiunii penale.

Legiuitorul a configurat astfel, în cuprinsul reglementării, condițiile, cerințele de procedibilitate vizând cererea de recunoaștere a învinuirii, stabilind și consacrand cadrul procesual în care o atare manifestare a inculpatului se poate realiza, cu respectarea exigențelor legii și statuând totodată cu privire la efectele de ordinul dreptului pozitiv, pe care o astfel de conduită procesuală le determină.

Procesul penal român, expresie a unei contradictorialități ce se reflectă pe întregul său parcurs, respectiv „lupta” concomitentă a două acțiuni contradictorii cu conținuturi și obiective diametral opuse – acțiunea de tragere la răspundere penală și acțiunea de apărare de răspundere penală –, cuprinde în succesiunea diferitelor sale faze, etape, diviziuni procesuale judecata – etapă procesuală de o importanță aparte, care concentrează într-un cadru specific întregul proces penal, atâta timp cât ea include și acțiuni procesuale și procedurale anterioare sesizării autorității judecătorești, precum și o verificare a acestora.

Într-un asemenea registru, procedura în cazul recunoașterii învinuirii, prin conținutul, efectele sale, cadrul procesual ce o definește, se constituie într-un nou argument care să consolideze rolul și locul pe care judecata în primă instanță îl ocupă în procesul penal.

Realizarea activității de judecată în condiții de publicitate, oralitate, contradictorialitate și nemijlocire în care instanța, cu participarea procurorului și a părților, a altor subiecți procesuali, lămurește cauza sub toate aspectele, reprezintă fundamentul aflării adevărului judiciar care se impune a corespunde adevărului obiectiv cu privire la împrejurările săvârșirii faptei.

Menirea instanței de judecată este de a soluționa acțiunea penală și pe cea civilă, deduse în fața sa, în urma convingerii formate cu privire la vinovăție, prin excluderea oricărui dubiu în acest sens, iar din această perspectivă procedura simplificată a judecării în ipoteza

recunoașterii învinuirii reprezintă un instrument eficace de realizare a actului de justiție într-un cadru procesual adecvat și prin crearea unor reale garanții pentru respectarea drepturilor subiecților procesuali.

Instituție relativ nou-introdusă în peisajul procesual penal român, judecata în baza pledoariei de vinovăție, expresie a justiției negociate din sistemul de drept anglo-saxon, s-a dovedit a fi o soluție constructivă în demersul de accelerare a rezolvării cauzelor penale, iar vulnerabilitățile identificate în forma inițială a reglementării – evidențiate atât în plan doctrinar, cât și jurisprudențial și prin filtrul de constituționalitate – au fost în mare parte remediate de legiuitor în noul Cod de procedură penală.

Cu siguranță, și forma actuală a instituției judecătii în cazul recunoașterii învinuirii este perfectibilă, știut fiind că demersul legiuitorului de îmbunătățire a normelor este perpetuu, iar practica judiciară, dar și literatura de specialitate obligă permanent la identificarea celor mai potrivite formule legislative.

Concepută inițial ca o instituție de drept cu caracter mixt (specific menținut, de altfel), în cuprinsul căreia se regăesc atât dispozițiile de drept substanțial, cât și norme de drept procesual, reglementarea procedurii abreviate a judecătii, examinată în evoluția normelor, determină concluzia că legiuitorul noului Cod de procedură penală a consolidat poziția acestei proceduri speciale de judecată în construcția juridică a procesului penal, transformând-o într-o modalitate eficientă de respectare a principiilor legalității, prezumției de nevinovăție, aflării adevărului și caracterului echitabil al procesului penal.

Art. 6 par. 3 lit. d) din Convenția europeană a drepturilor omului garantează acuzatului dreptul de a pune întrebări martorilor propuși de acuzare și de a obține citarea și audierea martorilor apărării în condiții identice ca și martorii acuzării. Un asemenea drept nu are caracter absolut, acuzatul beneficiind de posibilitatea legală de a renunța la exercitarea lui, optând pentru judecata în baza probelor administrate în faza urmăririi penale, urmând ca alegerea sa în sensul procedurii judecătii simplificate să fie supusă dezbaterii în fața unei instanțe independente și imparțiale.

Din perspectiva unei astfel de manifestări procesuale a celui acuzat, instituția judecătii în cazul recunoașterii învinuirii (cu prece-